

Comunicació i Estudis de Gènere

Codi: 103101
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2501933 Periodisme	OT	3	2
2501933 Periodisme	OT	4	2

Professor/a de contacte

Nom: Juana Gallego Ayala
Correu electrònic: joana.gallego@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)
Grup íntegre en anglès: No
Grup íntegre en català: No
Grup íntegre en espanyol: Sí

Altres indicacions sobre les llengües

Ús indiferent de català i castellà tant per part de la professora com de l'alumnat

Prerequisits

No hi ha requisits específics, tot i que l'alumnat que triï aquesta assignatura ha d'estar interessat per les desigualtats per raó de sexe/gènere i les possibilitats de canvi social. L'assignatura adopta una perspectiva teòrica des del materialisme històric, el feminisme i els estudis de gènere entès com a una construcció social. Aquesta matèria no s'aborda des de la perspectiva de la Teoria Queer.

Objectius

Els objectius d'aquesta assignatura són:

Obrir un espai de reflexió general sobre el dimorfisme biològic i cultural (sistema sexe/gènere) i les implicacions que per a les persones té aquesta dicotomia sexual. Els processos de socialització i les diferents instàncies que participen en el mateix i que ens transformaran en subjectes dotats d'un gènere determinat: família, escola, església, institucions culturals, polítiques i socials, i mitjans de comunicació.

L'objectiu específic és reflexionar sobre la importància que els mitjans de comunicació tenen a l'hora de produir, reproduir i perpetuar (o canviar) els rols de gènere. Els mitjans són importants instruments de socialització, creadors i reproductors de l'imaginari col·lectiu, però també de les bases cognitives de la societat. Reflexionar sobre la importància cabdal que adquireixen els continguts que es vehiculen i sobre la repercussió que tenen en l'adquisició de les identitats humanes.

En aquesta assignatura es reflexionarà sobre com els mitjans de comunicació s'han convertit en el gran fòrum estratègic on es discuteixen les qüestions i problemes socials més importants, i sobre la transcendència i importància que adquireixen per a conformar els rols de gènere, entès el gènere com a una construcció social. Aquesta assignatura s'aborda des de la perspectiva del materialisme històric i el feminisme i analitza els continguts de la premsa diària en paper i digitals, els informatius radiofònics i televisius, els programes d'entreteniment de ràdio i de televisió, la publicitat, les sèries de televisió, els videoclip, el cinema i internet i les xarxes socials com a nova eina d'acció social.

Competències

- Periodisme
- Actuar amb responsabilitat ètica i amb respecte pels drets i deures fonamentals, la diversitat i els valors democràtics.
 - Actuar en l'àmbit de coneixement propi avaluant les desigualtats per raó de sexe/gènere.
 - Actuar en l'àmbit de coneixement propi valorant l'impacte social, econòmic i mediambiental.
 - Aplicar el mètode científic adequadament, plantejar hipòtesis relatives a la comunicació periodística, validar i verificar les idees i els conceptes, i ressenyar correctament les fonts.
 - Demostrar l'esperit crític i autocrític.
 - Diferenciar les principals teories de la disciplina, els seus camps, les elaboracions conceptuals, els marcs i els enfocaments teòrics que fonamenten el coneixement de la disciplina i els seus diferents àmbits i subàrees, i adquirir un coneixement sistemàtic de l'estructura dels mitjans de comunicació.
 - Divulgar els coneixements i les innovacions de l'àrea.
 - Introduir canvis en els mètodes i els processos de l'àmbit de coneixement per donar respostes innovadores a les necessitats i demandes de la societat.
 - Que els estudiants hagin desenvolupat les habilitats d'aprenentatge necessàries per a emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
 - Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
 - Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
 - Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.
 - Valorar la diversitat i la interculturalitat com a base per a treballar en equip.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar críticament els principis, valors i procediments que regeixen l'exercici de la professió.
2. Analitzar les desigualtats per raó de sexe/gènere i els biaixos de gènere en l'àmbit de coneixement propi.
3. Analitzar una situació i identificar-ne els punts de millora.
4. Aplicar de manera transversal els mètodes científics en l'anàlisi de la relació entre canvi tecnològic, el canvi social i accessibilitat als mitjans.
5. Desenvolupar l'esperit crític i autocrític.
6. Divulgar els coneixements i les innovacions de l'àrea.
7. Explicar el codi deontològic, explícit o implícit, de l'àmbit de coneixement propi.
8. Identificar els fonaments de les teories i de la història de la comunicació.
9. Identificar els principis teòrics de la producció i el consum audiovisual.
10. Identificar les implicacions socials, econòmiques i mediambientals de les activitats academicoprofessionals de l'àmbit de coneixement propi.
11. Identificar les principals desigualtats i discriminacions per raó de sexe/gènere presents a la societat.
12. Identificar situacions que necessiten un canvi o millora.
13. Ponderar els riscos i les oportunitats de les propostes de millora tant pròpies com alienes.
14. Proposar nous mètodes o solucions alternatives fonamentades.
15. Proposar noves maneres de mesurar l'èxit o el fracàs de la implementació de propostes o idees innovadores.
16. Proposar projectes i accions que incorporin la perspectiva de gènere.
17. Que els estudiants hagin desenvolupat les habilitats d'aprenentatge necessàries per a emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
18. Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.

19. Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
20. Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.
21. Valorar els impactes socials de la mediació tecnològica en la comunicació contemporània.
22. Valorar la diversitat i la interculturalitat com a base per a treballar en equip.

Continguts

PROGRAMA DE LA ASSIGNATURA:

El calendari detallat amb el contingut de les diferents sessions s'exposarà el dia de presentació de l'assignatura. Es penjarà també al Campus Virtual on l'alumnat podrà trobar la descripció detallada dels exercicis i pràctiques, els diversos materials docents i qualsevol informació necessària per a l'adequat seguiment de l'assignatura.

CONTENIDO:

Tema 1. El sistema sexe/gènere i la importància dels mitjans en la creació, reproducció i conformació de les identitats i rols de gènere: el procés de socialització mitjançant la família, l'escola, les institucions socials, polítiques i culturals. La producció del coneixement des d'una perspectiva androcèntrica. Arquetipus, mites i estereotips

Tema 2. Els mitjans de comunicació com a nou fòrum estratègic de producció de sentit. La importància dels mitjans en la reproducció dels rols de gènere. La situació de la llibertat d'expressió al món.

Tema 3. Producció informativa i transmissió de estereotips de gènere. Els agents productors de la informació i la cultura professional periodística. Mecanismes que operen en la reproducció d'estereotips de gènere. Context internacional i Nacional. Els estudis més rellevants nacionals i internacionals. El sostre de vidre i el terra enganxós.

Tema 4. Representació gènere: Tractament asimètric d'homes i dones en la informació i en altres productes comunicatius. El cas específic de l'esport femení. Els canvis introduïts en els darrers anys.

Tema 5. La violència contra les dones. Diferents tipus de violències. La violència de gènere. El tractament de la violència en els mitjans de comunicació. Com abordar les violències sexuals en els mitjans de comunicació. El marc legal internacional, espanyol i català. Violència contra altres col·lectius vulnerables.

Tema 6. Què és la perspectiva de gènere i com s'aplica a la informació. Diferents formes d'abordar-la. Proposta per a eliminar el tractament estereotipat en la informació i en els programes d'entreteniment.

Tema 7. La publicitat: discurs eufòric. Models masculins i femenins recurrents en la publicitat. Recorregut històric pels models proposats des dels inicis d'aquesta activitat. La publicitat exterior. Impacte del discurs publicitari en la societat. L'ús del cos en la publicitat i l'art. La llei de Publicitat. Femvertising i les noves masculinitats en la publicitat.

Tema 8. Les sèries de televisió, l'arribada de les noves sèries de qualitat i els canvis en els hàbits de consum de productes audiovisuals. Els nous rols de gènere. Diferències en la representació dels gèneres en els programes televisius i en altres formats audiovisuals: videoclips i webseries, etc

Tema 9. El cinema i la transmissió de rols de gènere masculins i femenins. Figures i motius recurrents en els discursos cinematogràfics. La violència contra les dones en la narrativa audiovisual.

Tema 10. Usos creatius i alternatius dels mitjans de comunicació. Recursos i possibilitats al nostre abast. Tendències de futur en la comunicació, la informació i en la publicitat.

Metodologia

La metodologia del curs serà la següent:

a) Durant la sessió de teoria s'explicarà un tema amb l'ajut d'algun recurs audiovisual (PowerPoint, videos, imatges, etc.) i que servirà de base per a dur a terme la pràctica que s'exposarà en la sessió següent.

b) En la classe posterior a la part teòrica caldrà analitzar i comentar la tasca prèviament encarregada en la classe anterior. Durant aquesta hora i segons les possibilitats temporals, l'alumnat exposarà el resultat de la tasca encarregada, ja sigui mitjançant un comentari escrit u oral, segons la naturalesa de la pràctica. Les pràctiques s'han de comentar a classe i no es poden lliurar dies o setmanes després de realitzada la pràctica a classe. S'han de tenir com a mínim el 80% de les pràctiques fetes per poder ser avaluat per curs.

La professora pot proposar algun altre tipus de pràctica individual o col·lectiva, segons les necessitats del programa, ja siguin lectures obligatòries, recensions de llibres, etc.

Qualsevol altre sistema de seguir el curs caldrà consultar-lo amb la professora i només es permetrà si hi ha raons justificades.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Seguiment i exposició en les classes pràctiques dels textos i treballs proposats en la sessió teòrica.	30	1,2	1, 2, 3, 7, 10, 11, 13
Tipus: Supervisades			
Elaboració textos argumentatius sobre els diferents aspectes abordats en el programa.	50	2	2, 3, 5, 7, 11, 12, 13, 14, 16, 22
Tipus: Autònomes			
Elaboració de textos analítics sobre els diferents aspectes abordats en el programa.	70	2,8	2, 6, 8, 9, 11, 16, 18, 19, 20

Avaluació

1. AVALUACIÓ

L'Avaluació serà continuada i constarà dels següents tipus d'activitats: (La avaluació es podrà veure's alterada en funció de les instruccions que les autoritats acadèmiques determinin)

a) Elaboració de textos analítics sobre els temes abordats en el temari (35% de la nota final). Es calcula que es podran fer de 4 a 6 llarg del quadrimestre.

b) Elaboració individual de textos argumentatius sobre els diversos aspectes abordats en el temari (35% de la nota final). Es calcula que es podran fer de 2 a 4 textos argumentatius durant el quadrimestre.

c) Exposició oral dels textos analítics durant les sessions pràctiques (30% de la nota final). Caldrà haver exposat oralment al menys el 50% de les pràctiques realitzades.

L'assistència i la participació a classe també serà considerada a l'avaluació final (Cal assistir almenys al 75% de les sessions).

Calendari de les activitats d'avaluació:

Les pràctiques s'han de lliurar i s'han d'exposar durant les dues setmanes següents i consecutives d'haver estat encarregades. No es poden lliurar dies o setmanes després d'haver estat realitzades.

Per poder aprovar l'assignatura caldrà treure un mínim de 5 en les activitats a, b i c.

2. PROCÉS DE RECUPERACIÓ:

L'alumnat tindrà dret a la recuperació de l'assignatura si ha estat avaluat del conjunt d'activitats el pes de les quals equivalgui a un mínim de 2/3 parts de la qualificació total de l'assignatura.

Si ha obtingut menys de 3,5 punts i no ha pogut seguir l'avaluació continuada, a més d'elaborar les pràctiques no fetes haurà de fer un examen final sobre els punts establerts en el programa.

3. SEGONA MATRÍCULA:

En cas de segona matrícula, l'alumnat podrà fer una única prova de síntesi que consistirà en un examen escrit sobre els punts continguts en el programa més una anàlisi d'un text per a la part pràctica.

La qualificació de l'assignatura correspondrà a la qualificació de la prova de síntesi.

4. PLAGI

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Elaboració (individual o en grup) de diferents textos analítics sobre els diferents aspectes abordats a les classes teòriques	35	0	0	5, 6, 8, 9, 16, 18, 20, 21
Elaboració individual de diferents textos argumentatius sobre els temes abordats en el temari.	35	0	0	1, 2, 4, 7, 10, 11, 12, 13, 16, 22
Exposició oral (individual o en grup) en el seminari pràctic dels treballs encarregats en les sessions teòriques	30	0	0	3, 12, 14, 15, 17, 18, 19

Bibliografia

A) BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

BERNAL-TRIVIÑO, Ana, *Hacia una comunicación feminista. Como informar e informarse sobre violencia machista*, Barcelona, UOC (2019) (libro en línea)

- BERNARDEZ, Asunción, *Mujeres en Medio(s). Propuesta para analizar la comunicación masiva con perspectiva de género*, Madrid, Fundamentos, (2015)
- BYUNG-CHUL, Han, *Infocracia*, Taurus, (2022)
- CAC/ICD, *Gènere i mitjans de comunicació. Eines per visibilitzar les aportacions de les dones*, CAC, ICD, Col·legi de Periodistes de Catalunya, Barcelona (2011).
- CASTEJÓN, Maria, *Rebeldes y peligrosas en el cine. Vaqueras, guerreras, vengadoras, femme fatales y madres*, Lengua de Trapo, (2020)
- DJERF-PIERRE, Mónica and EDSTRÖM, Maria, *Comparing Gender and Media Equality Across de Globe*, Nordicom, Suecia (2020)
- DOMINGUEZ, Yolanda, *Maldito estereotipo*, Penguin Random House, Barcelona (2021)
- EUROPEAN COMMISSION, "Breaking gender stereotypes in the media" Advisory Committee on Equal Opportunities for Women and Men, (2010).
- GALLEGO, Juana y SILVEIRINHA, M.Joao, "Género y Comunicación: avances y retrocesos en una península ibérica en crisis", en *Tradiciones de Investigación en Diálogo, Estudios de Comunicación en America Latina y Europa*, Media XXI (2020)
- GALLEGO AYALA, Juana, "Las mujeres ya no son lo que eran. Nuevos modelos femeninos y masculinos en la narrativa audiovisual", (pp.358-378) en *Cuestiones de género. De la igualdad y la diferencia*, Monográfico sobre La Agencia femenina en las narrativas audiovisuales, núm. 16 (2021) disponible en <http://revpubli.unileon.es/ojs/index.php/cuestionesdegenero/article/view/6915>
- GALLEGO AYALA, Juana, "Retos académicos y profesionales para una comunicación con perspectiva de género", en *Comunicación y Género*, Madrid, Ameco (2018)
- GALLEGO, Juana, *De reinas a ciudadanas. Medios de comunicación, ¿motor o rémora para la igualdad?* Barcelona, Aresta (2013) y UOC (2014). (Libro en línea)
- GALLEGO, Juana (directora): *La prensa por dentro. Producción informativa y transmisión de estereotipos de género*, Barcelona, Los Libros de la Frontera (2002)
- GAMEZ, M. José y MASEDA, Rebeca, *Gender Violence in Spanish Culture. From Vulnerability to Accountability*, Peter Lang, New York. (2018)
- IJF, *Getting the Balance. Gender Equality in Journalism*, International Journalists Federation, Brussels (2009)
- IWMF, *Global Report on Status of Women in the News Media*, International Women Media Foundation, Washington, (2010) www.iwmf.o
- NUÑEZ, TRINIDAD, *El papel de las mujeres en la publicidad*, Santillana, Madrid (2019)
- ROSS, Karen, y PADOVANI, Claudia, *Gender Equality and the Media. A Challenge for Europe*, Routledge, New York, (2017)
- SANCHEZ-GUTIERREZ, Bianca y LIBERIA, Irene. *Aquelarre. La emancipación de las mujeres en la cultura de masas.*, Advoook, Sevilla,(2020)
- STOCK, KATHLEEN, *Material Girls. Por qué la realidad es importante para el feminismo*, Shackleton Books, (2022)
- UNESCO, *Indicadores de género para medios de comunicación*, París, (2014)
- VV.AA. *Sexo, mujeres y series de televisión*, Continta me tienes, Madrid, (2015)

VV.AA. *El sexo en disputa*. Madrid, CEPC (2021)

VELEZ, Anabel, *Mujeres en las series*. (eBook y papel). (2019)

WACC, *Who makes the News*, www.whomakesthenews.org 1995, 2005,2010,2015, 2020

B) BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA:

BUTLER, Judith, *El género en disputa.El feminismo y la dubversión de la identidad*. Barcelona, Paidós (2007)

BUTLER, Judith, *Deshacer el género*, Paidós (2006)

FAUSTO-STERLING, Anne, *Cuerpos sexuados*. Melusina, (2020)

GALLEGO, Juana "De prostituta a trabajadora sexual: legitimación de la prostitución a través del relato cinematográfico", en *Revista Atlánticas*, número 3, 1 (2018).

GALLEGO, Juana: *Putas de película. Cien años de prostitución en el cine*, Barcelona,Luces de Gálibo (2012)

GALLEGO, Juana: "Cine y prostitución: Una lectura del sexo de pago en la ficción cinematográfica". *Quaderns del CAC*, número 35, diciembre, pp- 63-71, (2010) (versió en català i anglès)

<http://www.cac.cat/web/recerca/quaderns/hemeroteca/detall.jsp?NDg%3D&MQ%3D%3D&Jyc%3D&MzY%3D>

LLEDÓ, Eulàlia, *Cambio lingüístico y prensa*. Barcelona:Laertes, (2013).

GILL, Rosalind *Gender and the Media*, Polity Press, Cambridge (2007)

RIPPON, Gina, *El Género y nuestros cerebros*, Galaxia Gutenberg, Barcelona, (2020)

Programari

No és necessari un programari especial en aquesta assignatura. Es farà servir el Microsoft Office, Word, Power Point, i altres de naturalesa similar.